

PODPORA (147) *sb f*

Wszystkie samogłoski jasne.

sg *N* podpora (48). ◇ *G* podpory (13). ◇ *D* podporze (5). ◇ *A* podporę (32). ◇ *I* podporą (32).
◇ *V* podporo (5). ◇ *pl N* podpory (7). ◇ *G* podp(o)r (1). ◇ *D* podporám (1). ◇ *A* podpory (2). ◇ *L*
podpor(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *To, na czym się coś opiera, to, co drugą rzecz podtrzymuje od spodu lub z boku; fulcimentum BartBydg, Mącz, Calep, Cn; columen, fulcrum, statumen Mącz, Calep, Cn; fulcimen, tibicen Mącz, Cn; basis, orthostata, pedamen, sustentaculum Mącz; conamentum Calep; adminiculum, columna, destina, erisma, fulmentum, futura, pedamentum, pediculus sustentans Cn (84) : BartBydg 61b; Orthostata, [...] Podporá/ Kloc/ Pień/ álbo dil/ którym co podpieraýa. Mącz 270c; Pilae, Wály w wodzie dla nówálności wodney vczynione/ teý pal podporá álbo záftrzelenie w wodzie pod mofty/ álbo teý v domów pochyłonych. Mącz 299c, 23c, 60c, 139a [2 r.], 286b, 412c (12); Caryatides – Podpori wicziołcane na kíztałt niewiełczy. Calep 168a; Fulcrum – Słupi łoznę, podpory. Calep 439b, 218b, 243b, 439a, 1003b; [RejestrBudGal 65].*

podpora czego (4): GlabGad D8 cf Szereg. Cf »podpora wina«.

podpora czemu (1): Czo po łzyi człowieku. (–) Dla podpori głowie y teý wolności, aby tak głowa mogła łie obracać na wízitkie łtroni na łzyi GlabGad D.

Wyrażenia: »kamienna podpora« (1): Lapidibus statuminare, Kámienne podpory czinić. Mącz 412c.

»łożowa podpora« (1): Fulcrum lecti, Łozowa podpora. Mącz 139a.

»podpora okienna« = dolna część ramy okiennej (1): Erigenum [!] – eriganum Podpora okyenna BartBydg 51b.

»podpora wina (a. winnych macic (a. latorośli)), winna« = lubrica Mymer¹, BartBydg; cantherius, ridica Calep [szyk 2:2] (3:1): Mymer¹ 19v; BartBydg 84; Cantherius – Podpora winnich latorośly, tyka winną. Calep 159b, 925a.

[»zielazna podpora«: I za 8 zielasnich podpor fl. 1 g. 10 RejestrBudGal 66.]

Szeregi: »podpora a fundament« (1): aby grzbiet był podporą á fundamentem wízitkich kołci ktorich widamy wiele czo łie trzymaiaý grzbietu. GlabGad D8.

»podpora albo noga słupia« (1): Spira etiam basis columnae, Podporá álbo nogá słupia. Mącz 408b.

Przen (56) :

Szereg: »podstawek i podpora« (1): Prawdá iż było waýne potykánie Iozuego: ále waýnieýłze ręce Moyzełzowe do Páná Bogá vıtáwicźnie (choć v nas bez podłtáwku y podpory łwieckiey) podnołzone. PowodPr 20.

a) Fundament, podstawa, zasada; argument (41) : KromRozm III Pv; Náuki tedy iż to yełt dobra á trwála podporá/ ma łie káždy człowiek pirwey niýby co poczýnał chyćić GliczKsiąý [H]6; GrzegRozn H3; KochZg A4; GórnDworz N6v; RejZwierc 128v; ktorey powiełci łwey oto ielźcze podporę tę przydáiaý/ iż ták Mátheułz 1. v 18. nápiłá. CzechRozm 156v, 14; GrabowSet G4; JanNKar Cv, C3v [2 r.], D4.

podpora czego (21): gdyż to wielka podporá nauki/ iż nye nowa/ ále iż ci á ci ták dzyerzeli y dzyerzą *KromRozm I F3v; KromRozm II o3; Columen Reipub, Podporá rzeczy półpolitey Mącz 60c; CzechRozm 193; Zywoty* ony były im pobudką nabożeńtwá/ vmocnieniem wiary/ podporą nadzieie *SkarŻyw A2; SkarJedn 393, 395; Oczko 3v; CzechEp 31; iż też kácerze toż pímo wzytško ná podporę błędu fwego przyciągią ReszPrz 37, 103; GrabowSet Q2; OrzJan 85; WujNT 331; ták té constitucię [...]/ iáko téz iné dla podpory dobrych obyczáiów [*in suffragium bonorum morum JanStat 148*] y dla záchowánia półpolitéy íspráwiedliwości wydáli *SarnStat 915; Pátrz iáko religią kroleřtwá zna być podporą SkarKaz 680b, 680a. Cf Wyrażenie.**

podpora z czego (2): Aleby wždy trzebá nie ná gołe doswiadczenie tey rzeczy zezwalác/ ále też mieć ná to podporę/ z fłowá Bożego? *CzechRozm 258v, 43.*

podpora czemu (1): Nie żeby y Beza nie rozumiał tego/ ále że leda zkąd podpor błędowi fwemu Troyczáckiemu fzuka. *BudNT przedm c2v.*

[*podpora czyja*: przetoż wzytokie te co przednieyřze propozycye/ ktore on twierdzi/ á ktorých my przymy [...] ielliż fą prawdziwe ábo nie/ [...] podpory iego vważáiąc/ y fwoie przeciw temu przytaczáiąc/ bádamy fię. *BronApokr Bv.*]

W połączeniu szeregowym (1): ziemiá [...] okázuie to/ iż iest podporá/ początek/ á iákoby fundáment wzytškięgo *Oczko 3v.*

W charakterystycznych połączeniach: podpora dobra, łatwa, niewzruszona, trwała, wielka; podpora błędu (2), *dobrych obyczajów, Kościoła* (2), *krolestwa Chrystusowego, nauki, państwa, Rzeczypospolitej, stateczności; podpora z Nowego Testamentu, z słowa Bożego.*

Wyrażenie: »podpora prawdy« (4): *SkarJedn 14, 144; kłámác oblubieńcá Chryřtuřowá [tj. Kościół] y podporá prawdy/ iáko Apořtoł mowi/ nieumie SkarŻyw 364; WujNT przedm 9.*

Szeregi: »dowód a podpora« (1): *Indissolubile argumentum, Dowód á podporá nie ták łatwia ku skażeniu álbo zgádnieniu. Mącz 401b.*

»dowora i podpora« (1): *Iż wyele kácerzow nye z ftárego zakonu/ ále z nowego/ á mimo lifty Páwłá řwyętego/ błędow fwych doworę y podporę bráli KromRozm II o3.*

»filar i podpora« (1): *Bo rzecz niepodobna/ żeby kościół wzytek Chrzeřcijáńfki (ktory iest filarem y podporą prawdy) przez cále tyřiac lat nie miał mieć práwego przekłádu pímmá ř. WujNT przedm 9.*

»fundament i podpora« (1): *iż nie tylko fundámentu/ ále y namnieyřzey podpory w piřmie ř. tá ftolicá Biřkupá Rzymřkiego nie ma NiemObr 55. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»obrona abo podpora« (1): *máiąc fię zá Chryřtyániná/ ku obronie ábo podporze dumki fwey/ zá ftárego teřtámentu mándaty y vřtáwy chwyta CzechEp 31.*

»podpora i opoka« (1): *iżeř [stolico rzymska] Kościólá wzytokie⁸⁹ nie wzruřzoną podporą y opoką zořtáłá SkarJedn 395.*

»słup i podpora« (1): *bo kościół słup y podporá prawdy nigdy nie błádzi SkarJedn 53.*

»straż i podpora« (1): *áby [księgi] były w niebytnořci moiey řtrażá y podporą řtátecznořci wářzey ReszPrz 103.*

»řwiadectwo abo (i) podpora« (2): *Ale iáko to widzimy/ iż ony fłowá o Dawidzie [...] fą řwiadectwem y iedną podporą kroleřtwá duchownego Chryřtuřowego CzechRozm 193, 43.*

»podpora i ućwierdzenie« (1): ponieważ kościoła Bożego/ który łam ięft/ iako mowi święty Páweł/ podporą y ućwierdzeniem prawdy/ zá miłtrzá y náuczyłciela mieć nie mogą. *SkarJedn* 14.

»podpora i zatrzymanie« (1): áby ták iáko ná niey [religi] kroleństwo vfundowane ięft/ ták ná niey łzczeńliwie trwało/ Bogá łámego y Chryłtułá podporą y zátrzymánim łwoim máiąc *SkarKazSej* 681b.

b) Osoba, na której ktoś a. coś polega, która jest oparciem (14) : tám ma Pan o nim [słudze] wiedzieć/ y myślić/ y płácić/ y wychowanie dobre dáć powinien/ iáko iedney podporze łwoiey/ bez ktorey trudno łtác káždemu *GostGosp* 155.

podpora czego (7): áby w. W. raczył [Pan Bóg] [...] długo záchowác/ iáko mocną podporę á pomnożenie rzeczy póspolithey w Koronie Polłkicy *GroicPorz* B; *SkarJedn* 401; mam [...] Piotrá Książę Apółtolłkie/ pierwłzego vczniá y podporę kościoła *SkarŻyw* 172, 200; *SarnStat* 848. *Cf Wyrażenie*.

podpora komu, czemu (5): áby ten który łobie był mdły/ włzytkim łtál łię podporą *SkarJedn* 70; Był ten Cyryllus wielką podporą wierze S. *SkarŻyw* 277, 534; *KołakCath* B2. *Cf Wyrażenie*.

W charakterystycznych połączeniach: podpora katolickiej prawdy, Kościoła, nauki katolickiej, Rzeczypospolitej; podpora Kościołowi, Księżtwu Litewskiemu, wierze.

Wyrażenie: »podpora domu (a. rzeczy domowej), domowi, [domowa]« [szyk 2:1] (2:1): Columem [!] familiae. Podporá rzeczy domowej/ to yeft ná kiem gołpódárłtwo leży. *Mącz* 60c; *KochOdpr* Dv; Zoná vczciwa ozdóbá mężowi/ Y napewnieyłza podporá domowi *KochPieś* 42; [Salve columen familiae. Bądź pozdrowion podporo domowa. *TerentMatKęł* Nv].

Szeregi: »filar i podpora« (1): dwu Brátów rodzonych [Hieronima i Stanisława Gostomskich], iáko filarmi y podporą téy Rzeczypółp. [Pan Bóg] vczynił *SarnStat* 848.

»powod i podpora« (1): żeście W.M. moi M. Pánowie [...] / mnie do wydánia tych dwoygá nowych káráktorow Polłkich [...] powódem y podporą byli *JanNKar* Bv.

»podpora a (i) słup« [szyk 1:1] (2): łłup á podporá náuki Kátholickiey Thomáłz S. w żywoćie mátki/ przez iednego pułtelniká ná imię Bonuła z iáftowány [!] *SkarŻyw* 200, 534.

2. Pomoc, wsparcie; adminiculum BartBydg, Mącz, Calep, Cn; auxilium BartBydg; fulcimentum PolAnt; adiuumentum JanStat; futura, stabilimentum Cn (60) : Adminiculum, podpora, auxilium *BartBydg* 5b; *Mącz* 3c; *Calep* 25a.

a. W dziedzinie fizycznej, zdrowotnej, materialnej, militarnej, politycznej (26) : Abowiem zbytny pokarm y picie/ y łpania okwiłze/ z wyczayu a znałogu więcej pochodzą [...] abowiem we włzyłtkich ludziach przyrodzenie na maluczkich potporach przełtaye ięłłize na potrzebę tylko wzgląd mámi *KwiatKsiąż* D2; *BudBib* I 346d marg [2 r.]; *OrzJan* 89; A ty záś zacny Pánie należy ktoremu/ Dác podporę dziedzictwu temu to Słuckiemu. [...] *KołakCath* C4.

podpora czego [= co jest wspierane] (2): *SarnStat* 192 *cf* »podpomożenie i podpora«. *Cf* »podpora staroóci«.

podpora czego [= w postaci czego] (1): BO oto Pan Iehowa Ceweoth odyimuie z Ierufzalimá y z Iehudy włzelkie poóilenie chlebá (marg) wł. podporę y podporę/ włzelką podporę chlebá rć. (to ięft) przepuóci głod y niedołtátek włze⁸⁰ czym ludzie ten żywot záchowuią á iákoby iy podpieraią (-) *BudBib* Is 3/1.

podpora od kogo (2): *Paprup* H3; Ták y on zá nálezý pámięci Plántyn [...] miał podporę od Króla Philippá Hifzpáníkięgo/ dwádzieściá y cztery tyśiące korun. *JanNkar* B.

podpora z kogo, z czego (2): *GliczKsiąz* C5v; nád dziedictwo od przodkow przy nim zoftále/ imienia fynom przykupił. z Duchownego chlebá nic/ á máło z Krolewskiego/ y to przed niewielá lat/ podpory máiąc. *GostGospSieb* +3.

podpora czemu (1): ále wždy innym żywym członkom ku fpráwám ich y cyáłu wfyfktiemu podporá álbo pomoc nieyáka znich [*uschłych członków*] bywa. *KromRozm III* D5.

podpora komu czym (1): y owłzem iefliby im był iáki gwałt/ ábychmy im byli podporá ták fkarby iáko ofobámi *BielKron* [332³].

podpora w czym (2): że fye tego biorę Pátrzyć/ zkąd bym mieć mógł w fwey chudobie podporę. *KochMarsz* 154; *PowodPr* 20.

podpora czyja [= *kto jest wspierany*] (1): *Mącz* 81c cf »moc a podpora«.

podpora czyja [= *od kogo*] (1): ále záwłze zá podporá y fczodrobliwościá Królów y Kśiążát [*rzeczy*] do perfectiey fwey przychodźily *JanNkar* B.

W połączeniach szeregowych (2): *SkarJedn* 105; Ktora to męzá thego zacnego [fęnte]ncya/ gdy w dobrym wważeniu będzie/ rozeznác [to każ]dy muśi/ że Oyczyźnie fwey ieft powinien/ pomoc/ [Rátunek/ y podp]orę káżdego czáfu *Phil* B.

Wyrażenia: »cielesna podpora« (2): *GliczKsiąz* [G7]v; tákowym iednák wftáwiczne Doktory chowáią/ lekárftwa/ y cokolwiek ku cíielefney podporze przynáleży [!] dawáią *ReszHoz* 121.

»podpora starości« (1): á chcąc podporę mieć ftárości fwey/ Eobaná Káplaná ná Bifkupftwo Tráiekteńfkie/ poświęcił. *SkarŻyw* 519.

Szeregi: »moc a podpora« (1): robur populi. Moc á podporá pófpolitego człowieká. *Mącz* 81c.

»podpomożenie i podpora« (1): zkądby fzláchtá Koronna [...] miáła ftanu y podwysźzenia fwęgo podpomożenie y podporę [*subsidium et adiumentum JanStat* 202]. *SarnStat* 192.

»pomoc, a (albo) podpora« [*szyk 1:1*] (2): *KromRozm III* D5; ále y nyemáłą pomoc á podporę záwłffe rodzicy máyą z dzyatek. *GliczKsiąz* C5v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Przen (4) :

podpora czemu (1): Sam też [...] Oyczyźnie fwey póciechą y ozdobą wfzelką/ Był/ y Koronie Polfkiey tefz podporá wielką. *KolakCath* B3.

podpora czyja (1): którą [*córę moją*] mam podporá fwoią/ Domowych rzeczy w offtátniey ftárości *ZawJeft* 7.

Wyrażenie: »podpora starości, [czego] w starości« [*szyk 2:1*] (2:1): Tám dźiatek mnoftwo podporá ftárości/ Y pewny dziedic pięknych ośiádłości. *KochPs* 35; *ZawJeft* 7; *CiekPotr* 11.

Szereg: »podpora i ochłoda« (1): O ktorým ieft nádzieiá, że moiey ftárości Za czálem y podporá y ochłodá będzie *CiekPotr* B2.

b. *W sensie duchowym i umysłowym* (31) : *Mącz* 145c; ftąd biorę Pewną nádzieię/ że mi dařz [Boże] podporę. *GrabowSet* Hv.

podpora czego [= *co jest wspierane*] (2): day nam przez modlitwy y zařlugi świętey N. oblubienice twoiey/ krewkości nálezey podporę *LatHar* 457; *SkarKaz* 350b.

podpora czego [= *w postaci czego*] (2): áczkolwiek iest ielzče wiele rzeczy/ ktore godne są wważania/ y pilnego z podporą świadectw piłmá świętego rozbirania *CzechRozm* 9v; Lecž go P. Bog nie zápomniał/ widząc iż się bárzo náząd náchylił/ podiał vpádnienie iego/ podporą pomocy łwey. *SkarŻyw* 167.

podpora czemu (1): Duffność liłam podpora *RybGęśli* B.

podpora przeciw komu, naprzeciw czemu (2): *KwiatKsiąż* F4v; W tobie nádzieię łwá/ mam wtwierdżoną; Z inąd nie máłz podpory Przeciw łupieźcy [tj. *szatanowi*] *GrabowSet* E2.

podpora w czym (2): *SkarŻyw* 4; Cnotá iest łkarb nie łtrácony/ Y kleynot nie przepłácony. Bo tá podporą w chudobie/ Y ćiefzy w káźdey żałobie. *CzahTr* [D2].

podpora czyja [= *kto jest wspierany*] (2): *BibRadz Is* 25/4; y żaden nigdy pokuty nie czynił/ ktoryby się modlitwą/ iáko pokutuiących podporą/ pożytecznie nie łczycił. *LatHar* +8.

podpora czyja [= *od kogo*] (1): Skąd baczymy iáko nędzny iest ten duch náłz/ to łerce/ żywot/ y zdrowie náłze/ iż lámo przez się nic nie może/ włtáwiczney podpory Bożey potrzebuiąc. *GrzegŚm* 51.

W połączeniach szeregowych (2): W tym imieniu IEZVS [...] będziefz miał/ ochłodeę w wpaleniu/ wćieczkę w pogonieniu/ zamek w obronieniu/ moc w ołábianiu/ pokrycie w niepogodzie/ łtanie pewne y port w potopie/ podporę w záchwieniu/ zátrzymanie w pośliznieniu *SkarŻyw* 4; *SkarKaz* 350b.

Szeregi: »podpora a lekarstwo« (1): chočia náprzećiw słábey gnułności podpory á lekárłtwá łzukamy *KwiatKsiąż* F4v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»podpora, pomoc« (1): gdy tá [*nauka*] wrołlego wyelce myedzy ludźmi łláchci á záleca/ tudzyełz też wyelką pomoc/ podporę/ ná łwyecye przez włlytek čás żywotá dołtárcza. *GliczKsiąż* Kv.

Wyrażenia przyimkowe: »ku podporze« [*czego; w tym: czemu* (1)] (2): Lecž im [*tym słowom*] ku podporze ich vżywa I.M.X.K. łłow inżych/ ku łpotwarzeniu náłze^{mv} *CzechEp* 348, 128.

»na podporę« (2):

~ *na podporę czego* (1): [*Mojżesz*] ná podporę połelłtwá łwego od Bogá: [...] czynił cudá przed nim *SkarŻyw* 479.

na podporę czyją (1): *LatHar* 504 cf *Szereg*.

Szereg: »na pociechę i podporę« (1): Páńno iedennaście łat/ po w niebo włtápieniu Syná twego/ ná pociechę y podporę wiernych Páńłkich w łmiertelnym żywocie mądrze zołtáwiona/ modł się zá námi. *LatHar* 504. ~

Przen (13) : Ale przyiaciel w they mierze/ wielka á wielka iest podporá *GórnDworz* Dd2.

podpora czego (1): day mi Duchá twego podporę krewkości. *ArtKanc* P15.

podpora w czym (3): Abowiemeś ty iest moc nędznika/ á podporá vbogiego [*fortitudo pauperi fortitudo egeno*] w vtrapieniu iego *BibRadz Is* 25/4; *OstrEpit* A3; *LatHar* 633.

podpora czyja [*w tym: G sb i pron* (6), *pron poss* (2)] (8): *BibRadz Is* 25/4; Ty mnie ráłuy Páńie/ tyś moiá podporá *GrabowSet* T4, O4; Bądż pozdrowiona podporo łwiętych Męcżennikow (po Bogu) napotężnieyła. *LatHar* 39, 163 *marg*, 340, 484; Ciebie/ namilłza mátko/ zołtáwił bez siebie: [...] Abyś iáko łług Páńłkich/ podporą ich byłá *SiebRozmyśl* K2.

W *połączeniach szeregowych* (4): O waleczny mężu/ Izraelfki Boże/ Nádźieio/ vćieczko/ podporo/ obrono *GrabowSet H, O4*; Bądź nam/ Pánie/ w wyprawie pomocą/ w drodze pociechą/ w vpaleniu ochłoda/ we dżdzu y źimnie przykryćiem/ w vtrudzeniu rátunkiem/ w przeciwności obroną/ w pośliźnieniu podporą/ w tonieniu portem *LatHar 633, 484*.

Szereg: »podpora, pomoc« (1): W łzczęściu/ w żalu/ będzieć tá [*żona*] podporą/ W chorobie/ bądź w fráfunku/ tá pomocą łkorą. *OstrEpit A3*.

3. *Poręcz, balustrada* [*u czego*] (1) : Lorica etiam significat. Podporę v wřchodów mořtów których łie trzymamy ábyłmy łie nieřtoczili álbo nie vpádli/ Poręcze włáłnie zowiemy. *Mqcz 197d*.

4. *Zapora, barykada* (1) : Obex, Zaworá y wřzeláka zawádá/ podporá/ zamek/ łzranki. *Mqcz 256c*.

5. *Rzędy siedeń w antycznym teatrze lub amfiteatrze* [*pl*] (1) : Fori, Ganek w okręciech y tám y łám chodzenia vcziniony/ teź ławy/ podpory á mieyłcá z których ná gry pátrzano v Rzymianow/ ná wielkim rynku. *Mqcz 134a*.

Synonimy: 1. *fundament, noga, podbora, podspodek, podstawek, podstawnik, zadzierzenie*; 2. *podpomożenie, pomoc, wsparcie, wspomozienie*; 3. *poręcze*; 4. *zapora, zawora*.

Cf **PODPOR**

MŚ, SBu